

Пуковник др Славиша Ћирић, учесник војне мисије Европске уније EUTM Somalia

Нада нападеном народу

Из мисије носим изузетно пријатна сећања, најпре на активности и задатке које сам имао, а затим и на људе са којима сам радио, уз осећај да сам био припадник тима који успешно обавља једну озбиљну мисију и у нади да ће учинци мисије донети више спокоја и добробити једном нападеном афричком народу

26

Током вишегодишњег грађанског рата сомалијска војска, некада једна од најјачих у Африци, потпуно је разорена, односно престала је да постоји. Војна мисија Европске уније EUTM пружа значајну подршку сомалијској влади у њеним напорима да поново изгради оружане снаге и постане функционално оспособљена и ефикасна, након вишегодишњег безвлашћа, оружаног сукоба, насиља, глади и елементарних непогода.

EUTM Somalia је неоперативна војна мисија Европске уније, чији је примарни циљ војна обука сомалијских регрута, који би требало да постану језгро нових снага безбедности.

Од 13 земаља учесница, Србија је једина ван Европске уније. Наш представник, пуковник др Славиша Ћирић, лекар специјалиста инфектолог, био је од 25. априла до 23. децембра 2012. на дужности шефа санитарске службе у мировној мисији.

■ *Господине Ђуковиче, реци-ше нам више деџаља о овој сџецифичној неоџерашљвној мљрвнјој мљсљју?*

– Примарни циљ ове мљсљје је војна обука сомалијских регрута, којл бл требало да постану језгро нових сомалијских снага безбедности. Покренута је на основу Резолуцлје Савета безбедности УН бр. 1872 од 26. маја 2009. и Одлуке Савета ЕУ 2010/96 од 15. фебруара 2010. Током три године, око 3.000 сомалијских регрута завршљло је војну обуку.

Главни штаб мљсљје смештен је у Кампалл, док је тренинг центар за обуку формиран у изолованом подручју Блханга, на око 300 километара западно од Кампале.

Обука се одвлја у специфичним околностима, с обзљром на то да се ради о младићима већљном без икаквог или са сасвим оскудним образовањем, којл потлчу из различитог цивилизацијског окружења, а комуникацлја је могућа једљно преко преводљлаца. Обука сваког контингента, у коме је од 600 до 700 регрута, односно четири пешадијске чете, траје по шест месеци. Након тога они се, као обучени и увежбани војници, враћају у Сомалију, где се одмах укључују у оперативни састав Сомалијске народне армије.

■ *Којл су џосебни циљеви обуке?*

– Из сваког контингента издвајају се појединци за посебну обуку,

тако да је у сваком од њлх обучено по четири командира чета и више стотина подофицира – посебно штабних подофицира и младић инструктора. Од краја 2011. уведен је посебан курс за инструкторе, тако да је више од 100 сомалијских подофицира оспособљено да самостално изводе обуку и преносе своје знање наредним генерацијама у кампу за обуку „Џазира“ у Могадишу.

Поред опште „пешадијске“ обуке, изводе се и поједини елементи војноспецијалистичке обуке. До сада је око 2.000 сомалијских војника укључено у састав регуларних војних снага и ангажовано у операцијама.

EUTM SOMALIA

A European success story...

Пуковник примаријус др Славиша Ћирић, лекар специјалиста инфектолог, у досадашњем међународном ангажовању био је: у оквиру војнотехничке сарадње, лекар у кампу Таманхит у Себхи, Либија, од априла до септембра 2006. године; вођа српског војномедицинског тима на међународној војномедицинској вежби MEDCEUR

Осим оспособљавања и формирања ефективних борбених јединица, циљ тренинга је и промоција основних грађанских вредности, као и осећаја националне припадности, односно развој патриотског духа. Уз то, организују се и посебни курсеви посвећени људским правима и међународном хуманитарном праву, равноправности полова и слично.

■ *Како је изгледало Ваше ангажовање?*

– Моје ангажовање у мисији трајало је осам месеци, од 25. априла до 23. децембра прошле године. Обављао сам дужност шефа санитарне службе и био одговоран за све аспекте медицинске подршке у зони ангажовања, што је подразумевало и дужност медицинског директора и саветника команданта мисије за медицинска питања.

Здравственој заштити припадника мисије придаје се изузетно велики значај и сматра се једним од приоритета. Моја основна дужност је била да

БОГАТО ИСКУСТВО

08 у Хрватској; главни медицински планер међународне војномедицинске вежбе на MEDCEUR 09 у Нишу, на којој су учествовали представници војних санитета из 14 земаља Европе и Азије; старији национални представник, односно вођа српског војномедицинског тима који је у саставу Норвешке пољске болнице (NDH) био ангажован у мировној мисији Уједињених нација MINURCAT II у Чаду и Централноафричкој републици, од октобра 2009. до априла 2010, у току које је, осим што је био једини инфектолог у болници, радио као лекар специјалиста – консултант у регионалној болници у главном граду Абешеу; шеф санитарне службе у мисији Европске уније за обуку безбедносних снага Савезне Републике Сомалије у Уганди – EUTM Somalia, од 25. априла до 23. децембра 2012.

настојим да ова заштита буде што је више могуће у складу са европским стандардима, у чему сам имао пуну подршку и помоћ команде и штаба мисије. Изоловани положај Центра за обуку у Биханги, могућност појаве различитих инфективних и тропских болести, као и велика учесталост саобраћајних несрећа, још више су потенцирали значај адекватне здравствене заштите.

■ *Која сīће конкретна задужења имали?*

– Конкретна задужења била су многострука и разноврсна, од збрињавања повређених и оболелих припадника EUTM у Кампали, преко превентивномедицинског рада и санитарног надзора, до израде бројних нормативних докумената неопходних за адекватно обезбеђивање и функционисање службе медицинског збрињавања у мисији.

Био сам члан тима за тзв. уводни тренинг, кроз који су, непосредно по доласку у мисију, пролазили сви нови

учесници – од каплара до пуковника. У циљу обезбеђивања што оптималније здравствене заштите својих припадника у Биханги, EUTM је успоставио две медицинске станице (општемедицинска и хируршка служба), обе изузетно опремљене и са изузетно стручним медицинским кадром. Један од мојих приоритетних задатака било је пружање пуне подршке и помоћи раду ових станица, чији је персонал у стручном погледу био потчињен искључиво мени.

■ *Поред мисије, да ли сīће се укључивали у рад локалне здравствене службе, као што сīће то чинили у мисији у Чаду?*

– Убрзо по доласку у мисију добио сам задатак да проценим, односно одредим које медицинске установе у Уганди и Кенији испуњавају критеријуме да се, у случају потребе, користе као болнице трећег нивоа за збрињавање припадника мисије. То и није био велики изазов с обзиром на то да сам и у Кампали, а нарочито у Најробију, наишао на неколико болница које по организацији, опремљености и кадровима не заостају за европским стандардима. Проблем је било одређивање медицинских услова унутрашњости Уганде, које би у хитним случајевима биле довољно поуздане за збрињавање витално угрожених пацијената и њихову припрему за даљи медицински транспорт.

Наиме, ван Кампале здравствена служба је знатно слабије развијена и на многим подручјима постоји само основна медицинска заштита, уз недостатак опреме и недовољан број стручног особља. То је још више потенцирало значај успостављања ефикасних и поузданих процедура за медицинску евакуацију (MEDEVAC и STRATEVAC), као и непрестану контролу њихове оперативности. Током мог ангажовања извели смо чак пет MEDEVAC вежби, за које сам писао сценарије и током којих смо проверавали деловање медицинског особља у задатој ситуацији и обученост осталог особља у организацији и спровођењу свих неопходних радњи за ефикасну и благовремену медицинску евакуацију

витапно угрожених пацијената.

■ *Каква је здравствена слика шог дела Африке?*

– С обзиром на климатско поднебље, присутност или могућност појаве бројних ендемских обољења и степен (не)развијености здравствене заштите у овом делу Африке, EUTM Somalia у Уганди може се сматрати као мисија са здравственим ризиком по учеснике, премда је, ако се предузму све потребне мере превенције, тај ризик веома мали.

Болести као то што су маларија, ХИВ инфекција и туберкулоза широко су распрострањене у Уганди, угрожавајући здравље не само цивилног становништва, него и припаднике оружаних снага. Маларија је водећи узрок оболевања и смрти у Уганди (око 100.000 смртних слу-

чајева годишње). Комарци који преносе ово обољење „активни“ су током целе године, а у неким подручјима земље проценат заражености комараца је међу највиши у свету).

Са ХИВ инфекцијом живи више од 1.200.000 људи, док 64.000 умире сваке године. Током мог боравка у земљи чак је у три наврата дошло до епидемија смртоносних Ебола и Мрабург хеморагијских грозница, што је изазвало велику забринутост како код локалног становништва (стопа смртности била је око 50 одсто), тако и светске јавности, поготову у земљама чији су држављани били у Уганди.

У време трајања ових епидемија (јун–новембар) мој задатак је била свакодневна процена ризика и преузимање свих потребних мера у циљу спречавања ширења обољења међу припадницима EUTM-а. Рад у условима

постојања карантинских обољења на терену био је посебан изазов и нешто сасвим ново за мене, будући да се масовна појава карантинских обољења у Европи сматра прошлошћу, односно са тим се не срећемо у свакодневној пракси. Било је неопходно на најмању могућу меру свести ризик од преносења ових обољења на особље мисије, а притом не угрозити несметано обављање задатака.

■ *Какво је здравље младих људи који долазе на обуку?*

– Премда је систематски преглед сомалијских регрута обавила надлежна санитетска служба још у Могадисху, пре упућивања на обуку у Уганду, добио сам задатак да обавим комплетан медицински преглед свих регрута непосредно по њиховом доласку у Бихангу, односно пре почетка обуке. И

ОХРАБРУЈУЋИ НАПРЕДАК

Уганда је земља у развоју и за афричке прилике просперитетна. Време терора и диктатуре Иди Амина је одавно прошло, али је остало у сећању становништва, што можда још више наглашава осећај да је земља сада релативно мирна и да постепено али стално напредује на плану општег развоја, премда се и даље суочава са многобројним проблемима, иначе карактеристичним за већину афричких земаља.

Оно што готово сви посетиоци примете јесте да је становништво љубазно, отворено и срдечно, како у међусобним односима, тако и пре-

ма странцима. Клима је изузетно пријатна, вегетација је раскошна, уз обиље биљног и животињског света, а нажалост и мноштво инсеката и неких других преносилаца инфективних болести. Земља нема излаз на море, али је богата водама (велике реке и језера) и плодним земљиштем на којем успевају многе тропске и суптропске културе.

Кампала је град контраста, у коме живи између три и четири милиона становника. Улице су недовољно простране да приме огроман број возила и пешака, па је саобраћајна гужва понекад неописива.

У непосредној близини модерних пословних зграда и хотела, савремених супермаркета и луксузних ресторана, налазе се кућице од блата и сламе и импровизоване настрешнице у којима се продаје све и свашта.

Уганда је земља младих, стопа natalитета је веома висока. Основно образовање је обавезно, а систем средњих школа је добро развијен. Већина деце иде у школу и уобичајена је и веома живописна слика мноштва деце различитог узраста, обучене у школске униформе, које се разликују од школе до школе, али уочљивих по живим бојама и својеврсној елеганцији.

Нажалост, здравствени систем је недовољно развијен, здравствених установа је мало, лоше су опремљене, недовољно је здравствених радника, организација је слаба, а корупција распрострањена. И премда постоји несумњиви напредак, потребно је још много да се уради како би се становништву обезбедила боља здравствена заштита. Овако сваке године стотине хиљада становника Уганде (од тога велики број деце) умире од болести које се у савременом свету успешно спречавају или лече.

ОБУКА СОМАЛИЈСКИХ РЕГРУТА

EUTM Somalia је неоперативна војна мисија Европске уније, чији је примарни циљ војна обука сомалијских регрута који би требало да постану језгро нових сомалијских снага безбедности.

Мисија је покренута на основу Резолуције Савета безбедности УН бр. 1872 од 26. маја 2009, као и Одлуке Савета ЕУ 2010/96 од 15. фебруара 2010. С обзиром на то да у Сомалији нису постојали неопходни предуслови за обављање задатака (од безбедносних ризика до непостојања инфраструктуре), мисија своје активности изводи у Уганди, уз значајну подршку и помоћ угандске војске, која обезбеђу-

је смештај, исхрану и здравствену заштиту сомалијских регрута и чији инструктори обављају један део (почетне) обуке.

Главни штаб мисије смештен је у Кампали, док је тренинг центар за обуку формиран у изолованом подручју Биханга, на око 300 километара западно од Кампале, северно од екватора, у региону Ибанда.

У саставу EUTM-а су и Канцеларија за везу у Најробију (Кенија), као и Одсек за подршку у Бриселу. У мисији учествују штабни официри и војни инструктори (тренери) из 12 земаља Европске уније, а Србија је једина земља учесница ван ЕУ.

ово је било ново и неубичајено искуство. Уз помоћ француског медицинског тима за шест дана је прегледано више од 600 сомалијских младића и дата коначна оцена способности за војну службу.

Радило се у импровизованој амбуланти и, што је још важније, без могућности за било какву допунску дијагностику. Посебан проблем представљала је процена животног доба будућих војника у циљу онемогућавања да на обуку буду упућене малолетне особе. Ако додам да већина регрута није имала никакве поуздане податке о години и месту рођења, а да је слабија ухрањеност (или неухрањеност), као и слабија општа физичка развијеност, присутна код већине, јасно је да је процена повремено представљала прави проблем. Након обављеног систематског пре-

гледа, 29 регрута је због хроничних обољења или неразвијености проглашено неспособним за војну службу и враћено у Сомалију, док је 18 са акутним обољењима (маларија, запаљење плућа, црвене инфекције и друго) упућено у угандске војномедицинске установе ради лечења, након чега су укључени у обуку.

■ *Поред медицинских, да ли сће као шеф саниџејске службе имали штабна задужења?*

– Да, постојала су и многа друга, како стручно медицинска, тако и штабна задужења. У ретким случајевима када је долазило до промена здравственог стања припадника EUTM, доносио сам одлуку о могућности даљег учешћа у мисији, затим бринуо сам о

редовном информисању о актуелним медицинским питањима и припадника мисије и ангажованог локалног особља, имао сам излагања на месечним конференцијама команданта мисије и нека „ситнија“ задужења.

■ *Како сће задовољни сарадњом са осталим учесницима мисије?*

– Сарадња са осталим учесницима мисије била је високо професионална и коректна. Чињеница да сам био потпуно ново лице у штабу мисије, будући да сам дошао на место које дуго пре тога није било попуњено, као и да сам био једини учесник у мисији који је дошао из земље која није чланица ЕУ, није имала апсолутно никакав значај за моје задатке, обавезе, одговорност за доношење одлука и уважавање мог мишљења и ставова. За медицинска питања једино сам ја био у потпуности одговоран и надлежан.

Једном речју, био сам потпуно равноправан, односно у истом положају као и остали чланови штаба, како у погледу обавеза, тако и права. Наравно, то је за мене био један од битних и неопходних предуслова за несметано обављање изузетно одговорне дужности која ми је поверена. Оно што ме је посебно импресионирао јесте јасна подела дужности, али и тимски рад и сарадња.

■ *У каквом сће непосредном окружењу радили у Кампали и Биханги?*

– Штаб мисије смештен је у ширем центру главног града Уганде, Кампали. За потребе мисије закупљен је хотел, који није луксузан, али је имао све што је неопходно за смештај и рад. Објекат су обезбеђивали припадници угандске војске, што је био случај и са Центром за обуку у Биханги. Није било никаквог угрожавања рада мисије. Однос са припадницима угандске војске, као и са грађанима ангажованим на пословима у мисији, био је веома коректан, могло би се рећи и срдчан.

По природи посла, односно током решавања бројних задатака везаних за медицинску подршку, имао сам честе контакте са припадницима угандске и сомалијске санитетске службе, са ко-

легама из угандских цивилних медицинских установа, као и са представницима међународних организација и организација специјализованих за пружање одређених медицинских услуга на бази уговора. Ови контакти су били врло професионални, коректни и од великог значаја за обезбеђивање максимално могуће медицинске заштите припадника мисије.

■ *Колико с'ће њушовали њо региону?*

– Пространо подручје деловања мисије, које се протеже на три земље, захтевало је да поред редовних обилазак Тренинг центра у Биханги, у неколико наврата службено путујем у Кенију и Сомалију. Разлози за оваква путовања били су многоструки, од непосредног увида и пружања помоћи у функционисању EUTM здравствене службе у Биханги, увида у епидемиолошку ситуацију и процене медицинских

ризика, упознавања и уговарања конкретне сарадње са представницима медицинских служби земаља домаћина, до упознавања са начином рада и процене ефикасности, односно поузданости организација са којима смо склапали уговоре у вези са медицинском заштитом.

Као члан делегације EUTM-а присуствовао сам Дану сећања на погинуле борце из светских ратова, који је обележен на војном гробљу у Ђинђи, граду на око 70 километара од Кампале, на самој обали Викторијиног језера. Као српски пуковник у неколико наврата сам, са још неколико виших официра из EUTM-а, позиван на пријеме поводом свечаности у неким амбасадама европских земаља у Кампали.

■ *Имашће богашћо искуштво у оваквим међународним активностима. Какве су користи од учешћа у мировним мисијама?*

– Учешће наших представника у оваквим и сличним мисијама ЕУ је вишеструко корисно и како је то у мисији у више наврата наглашавано, та корист је вишезначна и обострана. Организација и начин рада у мисијама ЕУ је сличан, али не идентичан са онима у мисијама ОУН, тако да је то прилика да се стекну нова искуства у раду у међународном окружењу, а пре свега у организацији и начину функционисања једног савременог и ефикасног мултинационалног војног штаба.

Нека од искустава из рада оваквих штабова сигурно би могла да се примене и у нашим условима. Верујем да би се наша санитарска служба могла, без икаквих проблема, укључити и у друге мисије ЕУ, што би било у обостраном интересу. Шта више, убеђен сам да би и остали припадници Војске Србије могли у потпуности да одговоре задацима у мисијама оваквог типа.

На основу мог искуства и нових сазнања стечених у раду у међународним мисијама, не постоје значајније разлике у начину рада, потребној стручној оспособљености за поједине специфичне дужности, нити у општевојној оспособљености између припадника наших и осталих европских оружаних снага.

Након осам месеци проведених у EUTM-у, поред нових професионалних искустава и сазнања и упознавања са припадницима оружаних снага бројних земаља, из мисије носим изузетно пријатна сећања, најпре о активностима и задацима које сам имао, а затим и о људима са којима сам радио, уз осећај да сам био припадник тима који успешно обавља једну озбиљну мисију и у нади да ће се учинци мисије позитивно одразити и донети више спокоја и добробити једном напаћеном афричком народу. ■

Раденко МУТАВЦИЋ

ЗЕМЉА БЕЗАКОЊА

строфе. И као да то није довољно, земљу су, само током протеклих 10 година, погађале и бројне елементарне непогоде, од цунамија до катастрофалне суше.

Становништво трпи терор побуњеничких група и криминалаца, гладује, болује и умире од многобројних болести и у немогућности да обезбеди било какву егзистенцију, напушта своје домове и покушава да спаснађе у избеглиштву. Све док у земљи бесни грађански рат и влада безаконје, становништво ће бити осуђено на нове патње и борбу за преживљавање.

Хуманитарна помоћ, колико год значајна и опсежна била, није довољна. Неопходно је решити унутрашње сукобе и формирати ефикасне државне институције које би повеле борбу против сиромаштва и заосталости. Свака добронамерна помоћ која се у том смислу пружа сомалијском народу и легалној влади драгоцену је.

И док се Уганда, са више или мање успеха, али постојано извлачи из сиромаштва и заосталости и перманентно остварује напредак у развоју и где становништво свакако боље живи него раније, у Сомалији је ситуација сасвим друкчија. Због потпуног недостатка државне контроле, сомалијска привреда је једна од најнерегулисанијих на свету. Сомалија је једна од најсиромашнијих земаља: социјални, здравствени и образовни систем готово да и не постоје.

Грађански рат, који је почео 1991. године и још траје, довео је и доводи до хуманитарне ката-